

Τι πρέπει να γνωρίζω για τη Βουλή

Τι είναι η Βουλή;

Είναι συλλογικό πολιτικό όργανο που αντιπροσωπεύει τον λαό. Αναδεικνύεται με την ψήφο του εκλογικού σώματος, δηλαδή όλων των ελλήνων πολιτών που έχουν δικαίωμα ψήφου. Εκφράζει επομένως τη λαϊκή κυριαρχία.

Γιατί λένε πως Βουλή και Δημοκρατία είναι απόλυτα συνδεδεμένες η μία με την άλλη;

Οι σύγχρονες δημοκρατίες σε ολόκληρο τον κόσμο είναι αντιπροσωπευτικές ή αλλιώς έμμεσες: ο λαός ψηφίζει τους αντιπροσώπους του, που νομοθετούν και ελέγχουν την κυβέρνηση. Πρωταρχικό κριτήριο για το αν υπάρχει δημοκρατία σε μια χώρα είναι το αν γίνονται ελεύθερες εκλογές για την ανάδειξη των αντιπροσώπων του λαού. Δεν είναι τυχαίο το ότι η πρώτη ενέργεια μιας δικτατορίας όταν καταλαμβάνει την εξουσία και καταλύει τη δημοκρατία είναι να καταργήσει τη Βουλή.

Επομένως, ποια είναι η αξία της Βουλής;

Αντιπροσωπεύει τον λαό, ψηφίζει τους νόμους, αναδεικνύει και ελέγχει την κυβέρνηση. Μπορούμε να καταλάβουμε καλύτερα την αξία της Βουλής, αν φανταστούμε ότι δεν υπάρχει: τους νόμους θα τους έφτιαχνε όπως ήθελε ένας ή κάποιοι ισχυροί, που θα κυβερνούσαν χωρίς κανέναν έλεγχο.

Από πότε υπάρχει η Βουλή;

Στην Ελλάδα, από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα. Η πρώτη Βουλή του ανεξάρτητου ελληνικού κράτους ψηφίστηκε στις εκλογές που έγιναν το 1844, ύστερα από την επανάσταση της 3^{ης} Σεπτεμβρίου 1843. Οι επαναστάτες ζήτησαν να υπάρξουν Σύνταγμα, Βουλή και εκλογές, προκειμένου να περιοριστεί η απόλυτη μοναρχία του βασιλιά Όθωνα. Ουσιαστικά, διεκδίκησαν ό,τι και όλες οι μεγάλες επαναστάσεις του 18^{ου} αιώνα στην Ευρώπη και την Αμερική.

Από πόσα μέλη αποτελείται η Βουλή;

Η Βουλή σήμερα αποτελείται από 300 βουλευτές. Όπως ορίζει το Σύνταγμα, οι βουλευτές δεν μπορεί να είναι λιγότεροι από 200 ούτε περισσότεροι από 300. Ο ακριβής αριθμός ορίζεται με νόμο.

Ποιος έχει δικαίωμα να θέσει υποψηφιότητα για βουλευτής;

Όποιος έχει ελληνική ιθαγένεια, δικαίωμα ψήφου, συμπληρωμένο 25^ο έτος ηλικίας κατά την ημέρα της εκλογής και δεν εμπίπτει στα κωλύματα εκλογιμότητας που προβλέπει το Σύνταγμα.

Κάθε πότε γίνονται εκλογές;

Κάθε τέσσερα χρόνια, εκτός αν η Βουλή διαλυθεί νωρίτερα.

Ποιος ορίζει τον τρόπο λειτουργίας της Βουλής;

Το Σύνταγμα και ο Κανονισμός της: σύμφωνα με το άρθρο 65 παρ. 1 του Συντάγματος, η Βουλή ορίζει τον τρόπο ελεύθερης και δημοκρατικής λειτουργίας της με Κανονισμό που ψηφίζεται από την Ολομέλεια κατά το άρθρο 76. Ο Κανονισμός αυτός καθορίζει, επίσης, την οργάνωση των υπηρεσιών της αλλά και όλα όσα αφορούν το προσωπικό της.

Τι είναι βουλευτική περίοδος;

Βουλευτική περίοδος είναι το χρονικό διάστημα ανάμεσα σε δύο εκλογικές αναμετρήσεις. Αριθμείται με ελληνική αριθμηση και συνεχή σειρά από το 1974. Σήμερα διανύουμε την ΙΕ' (δέκατη Πέμπτη) Βουλευτική Περίοδο.

Τακτική Σύνοδος - Τμήμα Διακοπής Εργασιών: σε τι διαφέρουν;

Κατά τη διάρκεια μιας βουλευτικής περιόδου, η Ολομέλεια της Βουλής συνέρχεται σε τακτικές συνόδους που ξεκινούν την πρώτη Δευτέρα του Οκτώβρη κάθε έτους και δεν μπορούν να έχουν διάρκεια μικρότερη από πέντε μήνες (από το Σύνταγμα προβλέπεται επίσης και η σύγκληση της Βουλής σε έκτακτες και ειδικές Συνόδους).

Κάθε χρόνο μεταξύ δύο συνόδων, δηλαδή κατά τη διάρκεια της διακοπής των εργασιών της Βουλής, συγκροτούνται τρεις διαδοχικές συνθέσεις του Τμήματος Διακοπής Εργασιών της Βουλής. Σε κάθε Τμήμα μετέχει το ένα τρίτο του όλου αριθμού των Βουλευτών, ενώ η σύνθεσή του αλλάζει περιοδικά, με τρόπο που να εξασφαλίζεται η ισόχρονη, κατά το δυνατό, συμμετοχή όλων των Βουλευτών.

Μετά από εκλογές, η Ολομέλεια συγκαλείται σε τακτική Σύνοδο μέσα σε διάστημα τριάντα ημερών από τη διεξαγωγή τους.

Κάθε πότε συνεδριάζει η Βουλή;

Σε τακτική σύνοδο, η Ολομέλεια της Βουλής συνεδριάζει τρεις φορές την εβδομάδα (Τρίτη, Τετάρτη και Πέμπτη) για τη διεξαγωγή νομοθετικού έργου και δύο φορές την εβδομάδα (Δευτέρα και Παρασκευή) για την άσκηση του κοινοβουλευτικού ελέγχου (κατ' εξαίρεση μπορεί να συνεδριάσει και άλλες μέρες της εβδομάδας). Τη Δευτέρα και την Τρίτη οι συνεδριάσεις γίνονται το απόγευμα, ενώ την Τετάρτη, την Πέμπτη και την Παρασκευή οι συνεδριάσεις είναι πρωινές.

Το Τμήμα Διακοπής Εργασιών της Βουλής συνεδριάζει τρεις τουλάχιστον ημέρες της εβδομάδας, όπως ορίζει σχετικά με απόφασή του ο Πρόεδρος της Βουλής.

Οι Επιτροπές της Βουλής συνεδριάζουν Δευτέρα έως και Πέμπτη, εκτός αν ορίσει διαφορετικά ο Πρόεδρος της Βουλής.

Ποιες είναι οι αρμοδιότητες της Βουλής;

Η Βουλή ασκεί κατεξοχήν τις αρμοδιότητες του νομοθετικού έργου και του κοινοβουλευτικού ελέγχου, υπό τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία που ορίζουν το Σύνταγμα και ο Κανονισμός της Βουλής. Πιο συγκεκριμένα:

Νομοθετικό έργο: Η Βουλή

- συζητά, επεξεργάζεται και ψηφίζει τους νόμους,
- αναθεωρεί το Σύνταγμα,
- ψηφίζει τον Κανονισμό της,
- ψηφίζει τον προϋπολογισμό, τον απολογισμό και το γενικό ισολογισμό του κράτους και της Βουλής
- αποφασίζει για τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος και κηρύσσει τη χώρα σε κατάσταση ανάγκης (πολιορκίας)
- εγκρίνει προγράμματα κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης

Κοινοβουλευτικός έλεγχος: Η Βουλή:

- παρέχει ψήφο εμπιστοσύνης στην Κυβέρνηση ή καταθέτει πρόταση δυσπιστίας
- ελέγχει την Κυβέρνηση για τις πράξεις ή τις παραλείψεις της (κατάθεση αναφορών, ερωτήσεων, επίκαιρων ερωτήσεων, επερωτήσεων, επίκαιρων επερωτήσεων, αιτήσεων κατάθεσης εγγράφων)
- μπορεί να συνιστά εξεταστικές επιτροπές για την εξέταση ειδικών ζητημάτων δημόσιου ενδιαφέροντος

Άλλες αρμοδιότητες: Η Βουλή:

- εκλέγει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ή διαπιστώνει την αδυναμία του να ασκήσει τα καθήκοντά του
- διαπιστώνει την αδυναμία του Πρωθυπουργού να ασκήσει τα καθήκοντά του
- εκλέγει το προεδρείο της και μπορεί να διατυπώσει μομφή κατά του προέδρου ή κατά μέλους του προεδρείου, καθώς επίσης και να διαπιστώσει αδυναμία κάποιου μέλους του προεδρείου να ασκήσει τα καθήκοντά του
- αποφασίζει για άσκηση ποινικής δίωξης κατά του Προέδρου της Δημοκρατίας, στις περιπτώσεις που ορίζει το Σύνταγμα και κατά όσων διατελούν ή διετέλεσαν μέλη της κυβέρνησης για αδικήματα που τέλεσαν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους
- παρέχει άδεια για την ποινική δίωξη βουλευτή για οποιοδήποτε αδίκημα κατά τη διάρκεια της βουλευτικής περιόδου

Νομοθετικό έργο: πώς ψηφίζονται οι νόμοι;

Η νομοθετική πρωτοβουλία ασκείται είτε από την Κυβέρνηση (με την κατάθεση νομοσχεδίων) είτε από τους βουλευτές (με την κατάθεση προτάσεων νόμων).

Τα νομοσχέδια και οι προτάσεις νόμων συνοδεύονται υποχρεωτικά από αιτιολογική έκθεση (η οποία αναλύει τους σκοπούς των προτεινόμενων ρυθμίσεων) και από το κείμενο των ισχυουσών διατάξεων που καταργούνται ή τροποποιούνται. Επίσης, εάν το νομοσχέδιο ή η πρόταση νόμου συνεπάγεται επιβάρυνση του προϋπολογισμού, συνοδεύεται από έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους η οποία καθορίζει το ύψος της δαπάνης, καθώς και από έκθεση του Υπουργού Οικονομικών και του προτείνοντος Υπουργού για τον τρόπο με τον οποίο θα καλυφθεί η δαπάνη αυτή (ή η τυχόν ελάττωση των εσόδων). Τέλος, τα νομοσχέδια αποστέλλονται στην Επιστημονική Υπηρεσία της Βουλής, η οποία συντάσσει έκθεση με τις παρατηρήσεις της.

Τροπολογίες ή προσθήκες (δηλαδή διατάξεις με άλλη διατύπωση ή νέες διατάξεις) σε υπό ψήφιση νομοσχέδια και προτάσεις νόμου μπορούν να υποβάλουν τόσο οι Υπουργοί όσο και οι Βουλευτές. Κάθε νομοσχέδιο παραπέμπεται στην αρμόδια διαρκή κοινοβουλευτική επιτροπή. Αυτή, εάν μεν πρόκειται για νομοσχέδιο αρμοδιότητας της Ολομέλειας της Βουλής, το επεξεργάζεται και το παραπέμπει στην Ολομέλεια για ψήφιση. Εάν το νομοσχέδιο δεν ανήκει στην ανωτέρω κατηγορία, τότε η επιτροπή το επεξεργάζεται και το ψηφίζει. Και στην περίπτωση αυτή το νομοσχέδιο (ή η πρόταση νόμου) εισάγεται στη συνέχεια στην Ολομέλεια, η οποία όμως το συζητά και το ψηφίζει ενιαία, σε μία συνεδρίαση. Η ψήφιση ενός νομοσχεδίου περιλαμβάνει, κατά γενικό κανόνα, τρεις ψηφοφορίες. Μια πρώτη φορά το νομοσχέδιο ψηφίζεται κατ' αρχήν (όταν η Βουλή λαμβάνει θέση επί της αναγκαιότητας και των γενικών κατευθύνσεών του), στη συνέχεια κατ' άρθρο (μετά από την εξέταση κάθε άρθρου ξεχωριστά), και τέλος, στο σύνολο. Η

τελευταία αυτή ψηφοφορία έχει την έννοια ότι η Βουλή εγκρίνει το νομοσχέδιο έτσι όπως αυτό διαμορφώθηκε μετά τη συζήτηση και την ψήφιση κατ' άρθρο. Υπάρχουν βέβαια και άλλες μορφές νομοθετικής διαδικασίας, που καλούνται συνοπτικές, γιατί συντομεύουν κατά πολύ τον χρόνο συζήτησης και ψήφισης ενός νομοσχεδίου.

Από πότε ισχύει ένας νόμος;

Στις περισσότερες περιπτώσεις, ο ίδιος ο νόμος προβλέπει την ημερομηνία έναρξης ισχύος του, συνήθως από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Αν δεν υπάρχει σχετική πρόβλεψη, ο νόμος αρχίζει να ισχύει μέσα σε δέκα μέρες από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Γιατί οι νόμοι δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης;

Γιατί όλοι οι πολίτες πρέπει να ενημερώνονται και να γνωρίζουν τους νόμους.

Τι είναι και τι ακριβώς κάνουν οι Διαρκείς Επιτροπές της Βουλής; Πώς λειτουργούν;

Στις αρχές κάθε τακτικής συνόδου ή κατά την έναρξη λειτουργίας του Τμήματος Διακοπής Εργασιών, η Βουλή συνιστά από τα μέλη της έξι (6) διαρκείς κοινοβουλευτικές επιτροπές για να εξετάζουν και να επεξεργάζονται τα νομοσχέδια και τις προτάσεις νόμων που υποβάλλονται όπως ορίζει ο Κανονισμός της Βουλής. Συγκροτούνται ανάλογα με τη δύναμη των κοινοβουλευτικών ομάδων και των ανεξαρτήτων βουλευτών, ώστε να εξασφαλίζεται η συμμετοχή όλων των βουλευτών και να διατηρείται η κατ' αναλογία εκπροσώπηση όλων των κοινοβουλευτικών ομάδων. Κάθε επιτροπή συζητά και ψηφίζει νομοσχέδια και προτάσεις νόμων αρμοδιότητας των κατά περίπτωση υπουργείων.

Ποιες είναι:

Επιτροπή μορφωτικών υποθέσεων

Επιτροπή εθνικής άμυνας και εξωτερικών υποθέσεων

Επιτροπή οικονομικών υποθέσεων

Επιτροπή κοινωνικών υποθέσεων

Επιτροπή δημόσιας διοίκησης, δημόσιας τάξης και δικαιοσύνης

Επιτροπή παραγωγής και εμπορίου

Υπάρχουν άλλες κατηγορίες επιτροπών;

Ναι: οι Ειδικές και Ειδικές Διαρκείς επιτροπές, Ειδικές Μόνιμες Επιτροπές, Επιτροπές για εθνικά ή γενικότερου ενδιαφέροντος ζητήματα, Επιτροπές εσωτερικών θεμάτων της Βουλής, Επιτροπές Διεθνών Σχέσεων της Βουλής κ.ά. (περισσότερες πληροφορίες στο www.hellenicparliament.gr)

Κοινοβουλευτικός έλεγχος: τι είναι και πώς ασκείται;

Είναι ο έλεγχος που ασκεί η Βουλή στην Κυβέρνηση και περιλαμβάνει την παροχή ψήφου εμπιστοσύνης στην Κυβέρνηση ή την κατάθεση πρότασης δυσπιστίας, τον έλεγχο στην κυβέρνηση για τις πράξεις ή τις παραλείψεις της με διάφορα μέσα όπως αναφορές, ερωτήσεις, επίκαιρες ερωτήσεις, επερωτήσεις κ.λπ. και τη δυνατότητα σύστασης εξεταστικών επιτροπών για ειδικά ζητήματα δημόσιου ενδιαφέροντος (διαβάστε περισσότερα για τα μέσα άσκησης κοινοβουλευτικού ελέγχου στο www.hellenicparliament.gr).

Τηρούνται πρακτικά;

Όλα όσα συμβαίνουν κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης καταγράφονται λέξη προς λέξη από τις αρμόδιες υπηρεσίες της Βουλής στα πρακτικά, τα οποία δημοσιεύονται.

Μπορούν οι πολίτες να παρακολουθήσουν τις συνεδριάσεις της Βουλής και πώς;

Οι συνεδριάσεις της Ολομέλειας, των Τμημάτων Διακοπής και των διαρκών επιτροπών είναι δημόσιες, εκτός εάν αποφασιστεί διαφορετικά.

Οι πολίτες μπορούν να παρακολουθήσουν τις συνεδριάσεις από τα γενικά θεωρεία της αίθουσας συνεδριάσεων, αλλά και από το κανάλι της Βουλής.

Βουλή και Κυβέρνηση είναι το ίδιο;

Παρά το γεγονός ότι τα μέλη της κυβέρνησης (πρωθυπουργός και υπουργοί) συνήθως είναι και βουλευτές, Βουλή και Κυβέρνηση είναι δύο διαφορετικοί θεσμοί. Η Κυβέρνηση καθορίζει και κατευθύνει τη γενική πολιτική της χώρας με βάση την πολιτική απόφαση του εκλογικού σώματος. Ασκήει την εκτελεστική εξουσία, δηλαδή διοικεί με βάση το Σύνταγμα και τους νόμους. Η εκτελεστική εξουσία ασκείται επίσης από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Η Βουλή ασκεί τη νομοθετική εξουσία δηλαδή συζητά και ψηφίζει τους νόμους και ελέγχει την Κυβέρνηση. Η νομοθετική εξουσία ασκείται επίσης από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Κάθε όργανο της Πολιτείας ασκεί τις αρμοδιότητές του όπως αυτές ορίζονται στο Σύνταγμα.

Σύμφωνα με το άρθρο 51 του Συντάγματος «οι βουλευτές αντιπροσωπεύουν το Έθνος». Τι σημαίνει αυτό;

Σημαίνει ότι οι βουλευτές ψηφίζουν κατά συνείδηση. Δεν εκπροσωπούν μόνο τους πολίτες που τους ψήφισαν ή μόνο τους πολίτες της εκλογικής τους περιφέρειας, αλλά αντιπροσωπεύουν το λαό στο σύνολό του.